

بانکها و مؤسسات تأمین کننده

فواد وجدانی

اعتبار (۴)

یا خارج از محل، به سادگی ممکن نبوده و به عملیات پیچیده‌تری نیاز دارد. علاوه بر آن با توجه به گسترش روزافزون روابط اقتصادی بین‌المللی و لزوم حداکثر استفاده از منابع مالی بانک‌ها در بازارهای پولی و مالی، روابط بین بانک‌ها ضروری و اجتناب‌ناپذیر بوده و روز به روز بر وسعت آن افزوده می‌شود و به همین دلیل برای نقل و انتقال وجوه بین بانک‌های مختلف نیاز به مرکز یا سازمان پایاپای بانکی است.^{۳۳}

سازمان کلرینگ یا اتاق تهاتر و پایاپای بانکی، سازمانی است که معمولاً به صورت شرکت یا اتحادیه، با شرکت آزادانه و داوطلبانه بانک‌های محلی به منظور تسهیل مبادلات اسناد اعتباری و تسویه و واریز مبالغ مربوطه تشکیل می‌گردد.^{۳۴}

اولین سازمان تهاتر بانکی در سال ۱۷۷۰ میلادی در شهر لندن تأسیس و چک‌های مشتریان بانک‌های مختلف برای تسویه در محل مذکور متمرکز گردید. در ایران پس از تأسیس بانک مرکزی، مقدمات ایجاد اتاق تهاتر بانکی فراهم و در بهمن ۱۳۴۰ سازمان کلرینگ به صورت یکی از ادارات تابعه بانک مرکزی با نام "اداره پایاپای بانک‌ها" شروع به کار نمود. طرز کار و نحوه عمل اتاق پایاپای بسیار ساده بوده و جنبه محلی دارد و چک‌های مربوط به بانک‌های عضو واقع در محدوده جغرافیائی معین در این سازمان تسویه می‌گردد.^{۳۵}

نقش بانک‌ها در اقتصاد:

قبل از خاتمه این مبحث لازمست به نقش اساسی و مهم بانک‌ها در اقتصاد کشور اشاره‌ای بشود. بانک‌ها امروزه جزء جدائی‌ناپذیر مکانیزم بازرگانی ملل به حساب آمده و با توجه به گروههای ذینفع در سازمان و فعالیتهای بانک، نقش مؤثری نیز در اقتصاد جامعه ایفا می‌نمایند. به طور کلی چهارگروه زیر در سازمان و فعالیتهای بانک ذینفعند:^{۳۶}

- کسانی که با پرداخت سرمایه بانک، موجبات تأسیس آن را فراهم می‌نمایند.

روابط بین بانکها

نقش بانکها در اقتصاد

تاریخچه بانکداری در ایران

روابط بین بانک‌ها:

همانطور که در مباحث قبل اشاره شد بانک‌ها خدمات و وظایف متعددی را به عهده دارند که به منظور انجام و اجرای آنها ناگزیرند به طرق مطمئنی با یکدیگر رابطه داشته باشند، از جمله مهمترین دلایل روابط بین بانک‌ها، تسویه حساب مشتریان خود در داخل کشور و انجام سایر عملیات بین بانک‌هاست. بانک‌ها بنا به درخواست مشتریان خود چه به صورت حواله و دستور پرداخت و چه به صورت چک، ناگزیرند همه روزه مبالغ زیادی پول را بین شعب خود و سایر بانک‌ها رد و بدل نمایند. نقل و انتقال وجه در درون یک شعبه و بین حساب مشتریان به راحتی و از طریق عملیات ساده حسابداری امکان‌پذیر است. جابجائی پول بین شعب یک بانک نیز با وجود مکانیزمهای موجود و حساب رمز به سادگی از طریق عملیات حسابداری داخلی میسر می‌باشد، لکن نقل و انتقال مبلغ چک و حواله‌های صادره بین شعب بانک‌های مختلف در محل و

- صاحبان سپرده‌ها و کسانی که موجودی‌های نقدی خود را با عناوین مختلفی از قبیل: محافظت، نگاهداری، یا بهره‌برداری در اختیار بانک قرار می‌دهند.

- گیرندگان وام و اعتبار که جهت رفع تنگناها و نیازمندیهای مالی به اعتبارات بانکی محتاجند.

- دولت به جهت حفظ منافع اجتماع و استفاده از سازمان بانک برای اعمال سیاستهای اقتصادی و توزیع قرضه‌های دولتی و یا فروش آن به بانک.

منافع این ۴ گروه غالباً با یکدیگر در تعارض بوده و تا حدودی نیز باهم غیرقابل انطباقند.

معمولاً سه عامل مهم ذیل برای تولید لازم است:

- منابع مالی، سرمایه و کالاهای سرمایه‌ای

- نیروی انسانی

- منابع غیرمالی

بانک ها منابع مالی لازم جهت امور تولیدی، صنعتی و کشاورزی را در بازار سازمان یافته پول عرضه نموده، سرمایه‌های لازم را به صورت وامهای کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت در اختیار صاحبان صنایع، بازرگانان و کشاورزان قرار می‌دهند. واگذاری اعتبار به صاحبان صنایع و امور تولیدی و کشاورزی و سرمایه‌گذاری بانک‌ها در برنامه‌های اقتصادی کشور به شکوفایی اهداف توسعه اقتصادی کشور کمک نموده، سود و منفعت نهایی آن عاید جامعه می‌گردد.

عملیات بانکی معمولاً سبب می‌گردند سرمایه‌های اندک که به طور پراکنده در دست عده کثیری از مردم قرار دارد در یک محل جمع‌آوری و در اختیار اشخاصی قرار گیرد که قادر به استفاده از آن در امور تولیدی، صنعتی و کشاورزی هستند و این عمل خود موجبات اشتغال بیشتر را فراهم آورده، سود حاصل از این عملیات به افزایش اعتبارات بانکی منجر می‌شود. به عبارت دیگر، با گسترش عملیات بانکی، پس‌اندازهای غیرفعال، از گروه ثابتی به گروه متحرکی در جامعه منتقل می‌شود و باعث

ایجاد، گسترش واحدهای تولیدی و نهایتاً افزایش تولید کالاهای مورد نیاز جامعه و رفع کمبودها و قطع وابستگی‌های اقتصادی می‌شود. نقش بانک‌ها را به شرح ذیل می‌توان در اقتصاد خلاصه نمود:

۱- افتتاح حساب جاری، قبول سپرده و نگهداری حساب مشتریان

۲- تجمع و تمرکز سرمایه‌های کوچک و تبدیل آن به سرمایه‌های بزرگ و قابل توجه و اعطای وام و مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های میان‌مدت و بلندمدت تولیدی، صنعتی و کشاورزی

۳- سرمایه‌گذاری و اعطای اعتبارات بلندمدت جهت اجرای برنامه‌های عمرانی

۴- تأثیر در حجم پول کشور از طریق توزیع یا محدود کردن اعتبارات بانکی

تاریخچه بانکداری در ایران:

از زمانهای قدیم و در عصر داریوش (۵۱۶ قبل از میلاد) عملیات بانکی و صرافی در ایران رواج داشت و عده‌ای تحت عنوان این شغل به تعویض و مبادله انواع پول، تعیین وزن و عیار مسکوکات طلا و نقره و سایر عملیات بانکی خصوصی اشتغال داشتند و با هم‌تایان خود در سایر ممالک به طور مستقیم یا با واسطه در تماس بودند، خصوصاً بعد از فتح لیدی و ضرب سکه دریک^{۳۷} صرافی در ایران گسترش یافت و صرافان می‌توانستند پول را به نقاط دیگر جهان حواله نمایند و در مقابل اخذ وثیقه وام می‌پرداختند. در زمان اشکانیان و بالاخص در دوره ساسانیان به علت وجود امنیت، بازرگانی و خصوصاً صرافی رونق فراوانی یافت و به دلیل بستگی نزدیک صرافی به بازرگانی، نوسانات بازار در کار صرافان اثر مستقیم داشته و بهبود شرایط بازرگانی توسعه و رونق فعالیت‌های صرافی را باعث می‌شد.

در دوره اسلام به علت موانع مذهبی و حرام بودن دریافت بهره، رکود و کساد قابل ملاحظه‌ای در فعالیت صرافان و بانکداران بوجود آمد ولی کم‌کم بر اثر گذشت زمان و تغییر شرایط و رونق اقتصادی مجدداً دامنه

فعالیت صرافان گسترش یافت و این وضع تا اوائل قرن هفدهم ادامه داشت.^{۳۸} کارت رایت^{۳۹} که در سال ۱۶۰۱ میلادی در قزوین بوده می‌نویسد: در قزوین محل خصوصی برای صرافان در نظر گرفته شده و ۱۲ صراف به خرید و فروش مروارید و صدف و جواهرات و پولهای طلا و نقره و پولهای اسپانیایی اشتغال داشتند، این صرافان در قبال وثیقه وام می‌پرداختند.^{۴۰} هم چنین لرد کروزن نایب السلطنه اسبق هندوستان و وزیر خارجه اسبق انگلستان درباره صرافی در مشهد که مرکز مهم بازرگانی شرق ایران بود می‌نویسد که در این شهر ۱۴۴ صراف بزرگ و کوچک وجود داشته که بالغ بر ۹۳۱۰۰۰ تومان (معادل ۲۶۶۰۰۰ لیره انگلیسی) سرمایه داشته و به انجام فعالیت‌های صرافی بانکداری مشغول بودند.^{۴۱}

در این زمان، چک وجود نداشت و برای نقل و انتقال پول معمولاً علاوه بر سفته و برات از حواله‌های خطی که تکه کاغذی بی‌شکل و بدون فرم به نام بیجک بود استفاده می‌شد. بیجک نوشته‌ای بود که صرافان به وسیله آن وصول مبلغی را اعلام نموده و تعهد می‌کردند که مبلغ مندرج در آن را به وعده کوتاه یا حتی عندالمطالبه بپردازند. علت رواج بیجک اعتماد فراوان مردم به یکدیگر و مخصوصاً بازرگانان نسبت به هم بود. این اعتماد و اطمینان متقابل آنچنان قوی و محترم بود که غالباً معاملات عمده به اتکاء قول شفاهی انجام می‌شد بدون آنکه پولی رد و بدل شود، حتی مبالغ قابل توجه بدون دریافت رسید نزد صرافان به امانت سپرده می‌شد. بیجک به وسیله مردم بنا بر معرفیت و حسن شهرت صادرکننده آن مورد خرید و فروش واقع می‌شد و بیجک در وضع پولی آن روز ایران اثر شایان توجهی داشت، زیرا اکثر معاملات به وسیله آن انجام می‌گردید و وسیله مناسبی برای رفع مضیقه پولی بود.^{۴۲}

به مقتضای اوضاع و احوال اقتصادی و با گذشت زمان، در کار صرافی تقسیم کار و تخصص به وجود آمد، به طوریکه عده‌ای از صرافان فقط به مبادله انواع پول و عده‌ای فقط

به دادن وام و برخی نیز به خرید و فروش و تنزیل بروات (برات‌ها) مشغول شدند. با این وجود سیستم صرافی ایران با ویژگی‌هایش از جمله پراکندگی و نداشتن تمرکز مالی و انجام اموریکه اصولاً با صرافی ارتباطی نداشت ولی نفعی از آن عاید می‌گردید و از همه مهمتر استفاده نکردن از روشهای جدید بانکداری، جوابگوی احتیاجات آن روز کشور نبود و صرافان قادر به رفع نیازهای پولی و ارزی آن روز ایران نبوده و از اواخر قرن نوزدهم میلادی که بازرگانی ایران توسعه یافته و صادرات به ممالک اروپائی رونق بیشتری گرفت لزوم ایجاد بانکی مجهز به تکنیک‌های جدید بانکداری و به شکل معمول در کشورهای غربی بیش از پیش احساس گردید.

در سال ۱۲۴۲ هجری (مطابق با ۱۸۶۴ میلادی) اقداماتی توسط ناصرالدین شاه قاجار برای تأسیس یک بانک خارجی در ایران به عمل آمد و قراردادی با یک شرکت فرانسوی برای تأسیس بانکی به نام بانک ایران امضاء شد ولی به مورد اجرا درنیامد. پیشنهاد تأسیس یک بانک ایرانی نخستین بار قبل از مشروطیت توسط یکی از صرافان بزرگ به نام حاج محمد حسن امین دارالضرب در سال ۱۲۵۸ (۱۸۷۹ میلادی) به دولت داده شد، در این نامه که به خط بسیار زیبایی تحریر گردیده بود، ضمن اشاره به اهمیت بانک و تشریح نقش آن در پیشرفت امور اقتصادی و صنعتی کشورهای اروپائی، پیشنهاد تأسیس یک بانک کاملاً ایرانی با سرمایه مشترک دولت و ملت به ناصرالدین شاه تقدیم شد، ولی متأسفانه این پیشنهاد در آن سال مورد توجه قرار نگرفت.^{۴۳}

سال ۱۲۶۶ هجری قمری (۱۸۸۸ میلادی) را بایستی سرآغازی در بانکداری ایران دانست، زیرا در این سال اولین بانک خارجی (که مؤسسه اساساً انگلیسی و مرکزش در لندن بود) به نام بانک شرق جدید^{۴۴} در ایران مشغول به کار شد و با توجه به آزادی خارجیان در اشتغال به فعالیتهای بازرگانی در ایران آن روز، این بانک بدون نیاز به اخذ امتیاز

و مجوز بدون قید و شرط آغاز به کار نمود ولی فعالیتش بیش از دو سال دوام نیافته و با شروع فعالیت بانک شاهی،^{۴۵} بانک شرق جدید منحل و در سال ۱۲۶۸ تمام شعب و اثاثیه آن در مقابل ۲۰۰۰۰ لیره انگلیسی به بانک شاهی واگذار گردید.^{۴۶}

مؤسس بانک شاهی یک نفر انگلیسی به نام بارون جولوس دو رویتر^{۴۷} بود که در سال ۱۲۶۷ (۱۸۸۹ میلادی) امتیاز تأسیس و شروع به کار بانک مذکور را به مدت ۶۰ سال از ناصرالدین شاه دریافت نمود. به موجب این امتیاز بانک شاهی می‌توانست علاوه بر فعالیتهای بانکی و تجاری، انحصاراً به نشر اسکناس مبادرت ورزد و وظیفه صندوقداری دولت ایران در داخل و خارج از کشور نیز در مقابل کارمزد معین به این بانک واگذار گردید و بانک مذکور از پرداخت مالیات برای کلیه فعالیتهای خود معاف بود. بعدها هم امتیازات وسیع دیگری از جمله استخراج کلیه معادن (به جز طلا و نقره) برای مدت ۷۰ سال، بهره‌برداری از منابع اقتصادی کشور و احداث خطوط راه آهن، حق انحصاری حفر قنات و ساختن هر نوع وسیله آبیاری و کلیه کارهای مربوط به جاده سازی، مقاطعه در آمد گمرکات ایران (به مدت ۲۵ سال) به شخص مذکور واگذار گردید و درصد کمی از منافع حاصله از امتیازات فوق به دولت ایران پرداخت می‌شد. بانک شاهی با قدرت کامل و انحصاری برای مدت طولانی (بیش از ۶۲ سال) به فعالیتهای بانکی، تجاری و ... خود ادامه داده و با توجه به امتیازاتی که از دولت وقت ایران اخذ نموده بود بر کلیه شئون مالی و اقتصادی کشور و اجرا بهر نوع سیاست اقتصادی و تجاری مسلط گردید. با این وجود در سال ۱۳۳۰ (۱۹۵۱ میلادی) ابتدا شعب شهرستانهای بانک مذکور و سپس در مرداد ۱۳۳۱ مرکز آنهم در تهران تعطیل و فعالیتهای آن برای همیشه خاتمه یافت.^{۴۸}

پس از تشکیل بانک شاهی سایر رقبا نیز درصدد برآمدند که به فعالیتهای اقتصادی در ایران اشتغال ورزند و سرانجام یکی از اتباع

روسیه به نام ژاک پولیاکف^{۴۹} در سال ۱۲۶۹ (۱۸۹۰ میلادی) موفق به اخذ اجازه تأسیس شرکتی به نام انجمن استقرایی ایران برای مدت ۷۵ سال گردید. این انجمن بعدها به بانک استقرایی ایران و در میان مردم به بانک استقرایی روس معروف شد. شعب این بانک در تهران و بعضی از شهرستانهای شمالی ایران در سال ۱۲۷۰ (ماه می ۱۸۹۱ میلادی) افتتاح و این بانک به عنوان یک بانک بازرگانی مشغول به کار شد و علاوه بر عملیات بانکی و رهنی، حق انحصاری حراج عمومی به آن واگذار گردید و از معافیت مالیاتی نیز برخوردار بود و پس از مدتی فعالیتهای این بانک بیشتر جنبه سیاسی به خود گرفته و وسیله اجرای مقاصد سیاسی دولت روس در ایران گردید. در سال ۱۳۰۱ به موجب مقررات عهدنامه ۱۲۹۹ (۱۹۲۱ میلادی) بین دولتی ایران و روسیه شوروی این مؤسسه به دولت ایران تحویل داده شد و از آن پس به بانک ایران موسوم گردید ولی به علت فقدان سرمایه نقدی و عدم توفیق در اخذ طلبهای خود نتوانست به حیات خود ادامه دهد و سرانجام در سال ۱۳۱۲ به بانک کشاورزی ایران منضم گردید.^{۵۰}

پس از مشروطیت بار دیگر فکر ایجاد یک بانک ملی ایرانی و قطع نفوذ سیاسی و اقتصادی بانک های خارجی در مردم قوت گرفت و به هنگامی که دولت برای پرداخت هزینه‌های جاری خود تقاضای موافقت با اخذ قرضه خارجی را از مجلس وقت نمود، نمایندگان ملت ضمن مخالفت شدید با استقراض از دول خارجی، خواستار تأسیس یک بانک ایرانی شدند و در واقع تأمین قرضه مذکور را از طریق تأسیس این بانک پیشنهاد نمودند. دولت پس از انجام بررسیهای لازم اعلان تأسیس بانک ملی را در آذر ۱۲۸۵ با سرمایه اولیه ۱۵۰ میلیون قران (که تا ۵۰۰ میلیون قران قابل افزایش بود) جهت اطلاع عامه منتشر نمود که مورد استقبال مردم و بازرگانان و سرمایه‌داران ایرانی واقع شد و مردم در راه تشکیل این بانک از هیچگونه کمک مالی خودداری نمودند، حتی زنان

ایرانی، جواهر و زیورآلات خود را برای تکمیل سرمایه بانک ملی به دولت تقدیم نمودند.^{۵۱} ولی تأسیس این بانک به دلیل مخالفت بانک های روس و انگلیس در ایران انجام نگرفت، زیرا آنها استحکام کار بانک ملی را با خرابی کار خود توأم می دانستند و از بیم آنکه ایرانیان وجوه خود را از بانک های آنها خارج نموده و در بانک ملی بگذارند، در بازپرداخت مطالبات سپرده گذاران اشکال تراشی نموده و تعلل نمودند.^{۵۲}

علاوه بر بانک های خارجی فوق الذکر بانک های دیگری نظیر بانک عثمانی و بانک روس و ایران نیز به ترتیب در سالهای ۱۳۰۱ و ۱۳۰۵ تشکیل و به عنوان بانک های بازرگانی مشغول به کار شدند و پس از مدتی به فعالیتهای خود در ایران پایان دادند. بانک های خارجی در ایران معمولاً بانک بازرگانی بوده و معاملات کوتاه مدت انجام می دادند، بدین معنی که صرفنظر از مواردی که در دادن وامهای طولی المدت به دولت ایران شرکت می کردند معمولاً در بازار پول فعالیت داشته و به دادن اعتبارات کوتاه مدت، به صورت اعتبار در حسابجاری و پیش پرداخت مبادرت می نمودند. لازم به تذکر است که تا سال ۱۳۲۵ هیچگونه مقررات و قانونی در مورد بانکداری در ایران وجود نداشت و فقط در امتیازنامه بانک های شاهی و استقراضی وظایف و اختیارات آنها به طور کلی توضیح داده شده بود، بدون آنکه حدود آنها به روشنی مشخص شده و حد و حصر عملیات آنها معین شده باشد، نتیجه فقدان قانون و مقررات بانکداری ناظر بر فعالیتهای بانکی این بود که این بانک ها از آزادی عمل زیادی در فعالیتهای خود برخوردار باشند.^{۵۳}

سالها گذشت و دیگر اقدامی برای تأسیس بانک ملی به عمل نیامد، تا در سال ۱۳۰۴ مؤسسه کوچکی به نام بانک قشون با سرمایه ۳۸۸٫۳۹۵ تومان از محل وجوه صندوق بازنشستگی (کسور بازنشستگی افسران ارتش) برای انجام امور مالی ارتش تشکیل گردید و به مرور و با ایجاد تدریجی شعب در شهرستانهای

مهم به انجام بعضی عملیات اعتباری و بانکی نظیر افتتاح حساب جاری، نقل و انتقال پول در داخله، تزیل برات های تجاری، ایجاد قرضه بانکی و غیره مبادرت ورزید. این بانک اولین بانک ایرانی است و در سال ۱۳۰۷ نام آن به بانک سپه تغییر یافت و ضمن انجام امور مالی و بانکی ارتش به عملیات عادی بانکی نیز اشتغال داشت و کم کم به صورت یک بانک تجاری مهم درآمد.^{۵۴}

در سال ۱۳۰۵ مؤسسه کوچک دیگری به نام مؤسسه رهنی ایران با سرمایه مختصری از محل کسور بازنشستگی کشوری تحت نظارت وزارت دارائی وقت جهت انجام معاملات رهنی تأسیس گردید. منظور اصلی تأسیس این مؤسسه، کارگشائی از طریق دادن قرض های کوتاه مدت با بهره کم در مقابل وثیقه اموال منقول بود. مؤسسه رهنی ایران پس از تشکیل بانک ملی جزء سازمان بانک مزبور شده و به نام بانک کارگشائی موسوم گردید.^{۵۵}

به مرور و در اثر تغییراتی که در اوضاع سیاسی و اقتصادی ایران بروز نمود، امکان تشکیل بانک ملی فراهم گردید و در ۱۴ اردیبهشت ۱۳۰۶ قانون اجازه تأسیس بانک ملی از تصویب مجلس گذشت و قدم مهمی در احیای بانکداری ملی در ایران برداشته شد. تشکیل بانک ملی از همان ابتدا با استقبال عمومی مواجه شد و در نتیجه روز به روز فعالیت آن توسعه بیشتری یافت.

حق نشر اسکناس تا سال ۱۳۰۹ به بانک شاهی تعلق داشت، در این سال به موجب قراردادی بین دولت ایران و بانک مذکور، در ازاء دریافت ۲۰۰۰۰۰ لیره به عنوان خسارات بانک مذکور از حق انتشار اسکناس در ایران صرف نظر کرد و بانک شاهی بدین ترتیب قسمتی از قدرت خود را که ناشی از حق نشر اسکناس بود از دست داده و به صورت یک بانک بازرگانی درآمد و به موجب ماده ۵ قانون "اصلاح قانون واحد و مقیاس پول" مصوب ۲۳ اسفند ۱۳۱۰ حق انتشار اسکناس برای مدت ۱۰ سال به بانک ملی ایران واگذار شد و بدین ترتیب از آن تاریخ بانک ملی علاوه بر

وظیفه بانک بازرگانی، وظیفه بانک ناشر اسکناس را نیز به عهده گرفت.

پس از تشکیل بانک ملی، اقدامات دیگری برای تقویت بانکداری در ایران به عمل آمد. ابتدا در تیرماه ۱۳۱۲ بانکی به نام بانک کشاورزی و پیشه و هنر تأسیس گردید و در سال ۱۳۱۸ نیز بانک رهنی ایران تأسیس شد. اولین بانک خصوصی که با سرمایه ایرانی تشکیل شد بانک بازرگانی بود که با سرمایه ۱۰۰ میلیون ریال در اسفند ۱۳۲۸ در تهران شروع بکار نمود و به مرور بانک های بازرگانی خصوصی دیگر نیز تشکیل شدند. در سال ۱۳۳۰ بانک برنامه توسط سازمان برنامه وقت برای انجام امور بانکی تأسیس شد و در سال ۱۳۳۱ دو بانک دیگر به نامهای بانک ساختمان و بانک توسعه صادرات تأسیس گردیدند. بانک کشاورزی و پیشه و هنر در سال ۱۳۳۲ به بانک کشاورزی تغییر نام داده و به فعالیت خود ادامه داد و نام بانک برنامه نیز در سال ۱۳۳۵ به بانک اعتبارات صنعتی تغییر یافت و در خرداد ۱۳۳۷ بانک بیمه ایران به صورت شرکت سهامی تشکیل و وظیفه آن انجام امور بانکی شرکت سهامی بیمه ایران و سایر عملیات عادی بانکی بود و در اسفند همان سال بانک تجارت خارجی ایران تأسیس شد. آخرین بانک دولتی بانک رفاه کارگران بود که در تاریخ ۶ فروردین ۱۳۴۰ شروع به کار نمود.

پس از تشکیل بانک های متعدد و توسعه سریع بانکداری در ایران، لزوم تشکیل بانک مرکزی که بدون اشتغال به امور معمولی بانکی بتواند سیاست پولی و اعتباری کشور را نظارت و هدایت کند بیش از پیش احساس شد و به موجب قانونی که در ۷ خرداد ۱۳۳۹ به نام "قانون بانکی و پولی کشور" به تصویب مجلس رسید، امور مربوط به نشر اسکناس و نظارت بر نقل و انتقالات ارزی و نگهداری حساب برای دولت و شهرداریها و انجام امور بانکی آنها از بانک ملی مجزا و در مؤسسه مستقل دیگری به نام بانک مرکزی ایران متمرکز گردید و مقرر شد بانک ملی از آن پس فقط به عنوان بانک

بازرگانی دولتی به کار خود ادامه دهد. بدین ترتیب و با این اقدام اساسی دولت، شبکه بانکداری کشور تکامل یافته بانک مرکزی ایران از مرداد ۱۳۳۹ رسماً مفتوح و مسؤولیت اداره سیستم پولی و اعتباری و همچنین راهبری و کنترل سازمان بانکی کشور را به عهده گرفت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی با تصویب و تأیید مجلس شورای اسلامی، بانکداری ربوی تحریم و "قانون عملیات بانکی بدون ربا" جایگزین آن گردید.

نگاهی به

فعالیت‌های اداره کل تعاون استان لرستان

در سال ۱۳۷۱

و طبقه‌بندی حسابها، تهیه صورت‌های مالی، آشنائی با قانون تجارت و قانون تعاون توسط کارشناسان اداره کل آموزش داده شد.

۱- آموزش

طبق برنامه زمان‌بندی شده در سال ۱۳۷۱ دوره‌های آموزشی زیر وسیله اداره کل تعاون استان لرستان برگزار شده است:

الف - دوره آموزش بازرسان

از تاریخ ۱۶ لغایت ۱۹ آبان ماه ۷۱ کلاس آموزش بازرسان شرکت‌های تعاونی مصرف کارمندی به مدت ۱۶ ساعت تشکیل گردید.

ب - دوره آموزش مدیران عامل

در تاریخ ۷ لغایت ۱۶ آذرماه آموزش مدیران عامل تعاونی‌های تولیدی به مدت ۲۴ ساعت در محل سالن آموزش اداره کل تعاون تشکیل و مسائل کلی حسابداری، مراحل ثبت

33) Clearing Houses

(۳۴) عباس صدقی، همان کتاب، ص. ۱۱۸.

(۳۵) برای کسب اطلاعات بیشتر راجع به تحول و تکامل سازمانهای کلرینگ و نحوه عمل آنها به: مجله بانک مرکزی ایران، اسفند ۱۳۳۰ مراجعه فرمائید.

(۳۶) عباس صدقی، همان کتاب، ص. ۴۳.

37) Daric

(۳۸) عباس صدقی، همان کتاب، ص. ۲۰.

39) Cart Wright

(۴۰) عبدالحمید زنگنه، بانک، تهران: (۱۳۱۸)، صفحه ۱۹۸.

41) Curzon, Persia and the persian Question. (London, 1892), Vol. I, P. 198.

(۴۲) ولی‌اله محمدی، همان کتاب، ص. ۱۴۴.

(۴۳) تاریخچه سی‌ساله بانک ملی ایران، (تهران: بانک ملی ایران، ۱۳۳۸)، از صفحه ۶۶ تا ۷۴.

44) the New oriental Bank

45) the Imperial Bank of Persia

(۴۶) ولی‌اله محمدی، همان کتاب، ص. ۱۵۱.

47) Baron Julius de Reuter

(۴۸) جهت کسب اطلاعات بیشتر در خصوص بانکداری ایران، به کتاب تاریخچه سی‌ساله بانک ملی ایران (تهران: بانک ملی ایران، ۱۳۳۸) مراجعه فرمائید.

49) Jack Poliakoff

(۵۰) عباس صدقی، همان کتاب، ص. ۲۶.

(۵۱) عبدالحمید زنگنه، بانک (تهران: سال ۱۳۱۸)، ص. ۲۰۷.

(۵۲) محمد علی جمالیزاده، گنج شایگان (برلین: ۱۹۱۶)، ص. ۱۰۰.

(۵۳) ولی‌اله محمدی، همان کتاب، ص. ۱۷۳.

(۵۴) عباس صدقی، همان کتاب، ص. ۲۸.

(۵۵) همان منبع: ص. ۲۹.

